

Maankäytön- ja ympäristön vastuualue ajankohtaiset 2023–24

Tarkastuslautakunta 13.9.2023 | Varsinais-Suomen liitto | Heikki Saarento

Toteutamme maakuntastrategiaa uudistamalla maakuntakaavoitusta

Edistämme maakuntastrategian tavoitteiden ja aluerakenteen vision mukaisen monikeskuksisen alue- ja yhdyskuntarakenteen ja monipaikkaisen **toiminnan** kestävä ja vetovoimaista yhdistämistä.

Aloitamme voimassa olevan maakuntakaavan **päivittämisen** varautuen alueidenkäytön lainsäädännön mahdollisiin tuleviin muutoksiin. **Päivityksen** tärkeimpiä lähtökohtia ovat maakuntastrategian ja ilmastotiekartan lisäksi lukuisat viimeaikaiset toimintaympäristön muutokset, kuten pandemia, sota ja energiamurros. Lisäksi huomioimme EU:n vihreän kehityksen ohjelman ja biodiversiteettitavoitteet.

Vahvistamme maakuntakaavan tarkistamisen edellyttämää tietopohjaa. Maakuntakaavan tarkistus- ja selvitystarpeet on selvitetty vuoden 2023 aikana valmistuneessa maakuntakaavan teemakohtaisessa ajantasaisuuden arvioinnissa. Erillisessä viherrakenneselvityksessä on laadittu kokonaiskuva Varsinais-Suomen luonnon monimuotoisuuden, biotalouden ja virkistykseen tilasta ja tavoitteista. Maakunnan energiatuotannon ja -siirron tarpeita ja potentiaaleja tarkastellaan uudessa ympäristöministeriön rahoittamassa selvityksessä erityisesti aurinko- ja tuulivoiman näkökulmista, mutta myös muut nousevat energiamuodot huomioiden.

Asetamme yhdessä **sidosryhmiemme** kanssa maakuntakaavan tarkistuksen ja uudistuksen **tavoitteet** hyödyntäen valmistuneita ja laadittavia selvityksiä. Tavoitteet, muut lisäselvitystarpeet ja kaavaprosessin aikataulu kirjataan nähtäville asetettavaan maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. Maakuntakaavoituksen käynnistämisestä päättää maakuntavaltuusto.

Edistämme kestävästä liikennejärjestelmästä ja -ympäristöstä

Liikennejärjestelmätyössä **edistämme suunnitelmiin kirjattuja liikennehankkeita ja toteutamme kehittämistoimenpiteitä.**

Ohjelmoimme ja **käynnistämme Varsinais-Suomen ja Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelmien päivityksen** nykyisten suunnitelmien ajantasaisuuden arvioinnin perusteella. Osallistumme Turun kaupunkiseudun seuraavan **MAL-sopimuksen valmisteluun**. Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelma integroidaan osaksi MAL-työnä laadittavaa Turunkaupunkiseudun kaupunkiseutusunnitelmaa (rakennemallin päivitys).

Edistämme alueellisen junaliikenteen toteutumista yhdessä kuntien kanssa mm. asemapaikkojen suunnitteluvalmiutta parantamalla. Scale Up -hankkeessa jatkamme asemaseutujen liikkumispalveluiden kehittämistä. Osallistumme Tunnin juna -hankeyhtiön vetämään Turku–Helsinki-yhteysvälin ratasuunnitteluun.

Osana Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyötä jatkamme liikkumisen ohjaustyötä yhdessä Valonian kanssa.

Käynnistämme merialuesuunnittelun toisen kierroksen

Varsinais-Suomen liitto jatkaa **merialuesuunnitteluyhteistyön koordinaatioliittona**.

Koordinaatiota tehdään MSP-EGD-hankkeessa (Merialuesuunnittelu – Euroopan vihreän kehityksen ohjelma), jolle on saatu saadulla Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta erillisrahoituksella. Hanke toteuttaa rannikon maakuntien liittojen toisen merialuesuunnittelukierroksen ensimmäisen osion. Hankkeessa toteutetaan **ensimmäisen suunnitelman seuranta ja arviointi sekä vahvistetaan toisella kierroksella tarvittavaa tietopohjaa** erityisesti ilmastonmuutoksen, merellisen energian- ja ruoantuotannon, meriliikenteen sekä meriluonnon suojelun ja ennallistamisen näkökulmista.

Jatkamme merialuesuunnittelua myös EU-rahoituksen saaneissa eMSP NSBR-, Baltic Sea2Land- ja MSP Green -hankkeissa.

Vahvistamme kumppanuuksia ja rajat ylittävää yhteistyötä

Maakunnan suunnittelua teemme yhdessä kuntien, ministeriöiden ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Merialuesuunnitteluyhteistyössä mukana ovat Suomen rannikon maakuntien liittojen lisäksi kaikki Euroopan merialueet. Liikennejärjestelmätyössä vahvistamme asemaamme osana Skandinavia–Välimeri TEN-T-ydinverkkokäytävällä ja edistämme uudistuvan EU-asetuksen tavoitteiden toteutumista. Yhdessä Turun kaupungin kanssa olemme mukana Scandria Alliance -verkostossa. Liiton kumppanuusfoorumitoiminnassa keskitymme toimiin, joilla tuetaan kestävää alue- ja yhdyskuntarakenteen ja kehitystä ja liikkumista. Vastuualue on mukana useissa maakunnan suunnittelua ja kehitystä edistävässä liikenteen, ilmastomuutoksen hillitsemisen ja sopeutumisen sekä merialuesuunnittelun hankkeissa.

Kehitämme sähköisiä suunnitteluvälineitä ja suunnittelussa tarvittavaa tietopohjaa

Olemme yhteistyössä Lounaistiedon, muiden liittojen ja ympäristöministeriön kanssa aktiivisesti kehittämässä digitaalista maakuntakaavoitusta ja merialuesuunnittelua sekä suunnittelun arviointi- ja seurantavälineitä.

Maakuntakaavoitus /1

- Ilmastotiekartta valmistunut keväällä, viimeisenä osiona metsät ja viherrakenne
- Voimassa olevan maakuntakaavan teemakohtainen ajantasaisuuden arviointi esitelty maakuntavaltuustolle ja sidosryhmille kesällä 2023
- Arvioinnin perusteella selvitystarve, jo prosessissa osana MAL-työtä mm.
 - viherrakenneselvitys, viimeistelyssä
 - asumispreferenssitutkimus, käynnissä
 - palveluverkkoselvitys, valmistelussa
 - YM:n rahoituspäätös kesäkuussa **Kestävän energiahuollon tulevaisuudesta, tilatarpeista ja sijoittumisesta Varsinais-Suomessa** -selvitykselle
- Energiateema valtakunnallisena kysymyksenä
 - Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen opas kommentteilla
 - Aurinkovoimasuunnittelun ja -rakentamisen opas valmistelussa
- THO hylkäsi 30.8.2023 kaikki Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan valitukset.
- 2024: Osallistumis- ja arviointisuunnitelma > MV:n aloituspäätös

Kestävän energiahuollon tulevaisuus ja sijoittuminen Varsinais-Suomessa

- Taustaselvitys maakuntakaavoituksen tarpeisiin, elokuusta 2023 alkaen:
 - Teollisen mittakaavan aurinkovoima paikkatietoerittelyinä
 - Maatuulivoiman sijaintipohjaiset päivityserittelyt (huom. merituulivoimaa useassa omassa hankkeessa)
 - Muut nousevat suuren mittakaavan uusiutuvat/fossiilittomat yleispiirteisemmin ostopalveluna: ympäristölämmön eri muodot (hukka, maa, ilma, vesi), biomassojen kestävät energiamuodot, keskisyvä ja syvä geoterminen, vetytalous ja synteettiset polttoaineet, pienydinvoima, varastoiminen... jne
- → lopputuotteena ohjeellisia aluerajauksia ja menettelysuosituksia, osa mahd. myös kaavamerkinnöiksi. Vuorovaikutus välitöntä ja jatkuvaa jo prosessin aikana, koska etenkin aurinko ja tuuli työpöydillä jo nyt.
- Rahoitus ympäristöministeriön vihreän investointien hausta.

Maakuntakaavoitus /2

- Suunnittelun tietojärjestelmä / RYTJ-laki voimaan 1.1.2024
 - Maakuntakaavan (ja merialuesuunnitelman) tietomallit
 - Digitaalinen maakuntakaavayhdistelmä ja suunnittelijan työpöytä,
 - Uuden suunnittelujärjestelmän ja liiton tietohallinnon (Tiera) integrointi ja sisäänajo
- Turun kaupunkiseudun (= Turun toiminnallisen kaupunkiseudun 13 kuntaa) MAL-toiminta
 - Nykyisen MAL-sopimuksen (2020–23) toteutus ja seuranta
 - MAL-sopimuksen (2024–27) päivitys
 - Rakennemallin päivityksen / kaupunkiseutus suunnitelman valmistelu
- Hallitusohjelmassa alueidenkäyttölain uudistaminen

Liikennejärjestelmäsuunnittelu /1

- Liitto vetää ja koordinoi Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyn yhteistyöryhmää ja jatkuvaa liikennejärjestelmätyn.
- Turun kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyn laadittu/selvitetty
 - Turun kaupunkiseudun itäosan tieverkon mallitarkastelu
 - Seudullisen pyöräliikenteen tavoiteverkko
 - Saariston rengastien kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelma
 - Joukkoliikenteen solmuvisio
 - Toimijakartoitus liikenteen digitaalisen tietopohjan vahvistamiseksi
 - Liikkumisen ohjauksen (Valonia) toimenpidesuunnitelman toteuttaminen
 - Raskaan liikenteen levähdysalueiden ja jakeluverkoston kehittämismahdollisuudet (TEN-T-ydinverkkokäytävän vaatimukset).

Liikennejärjestelmäsuunnittelu /2

- Tunnin juna ja alueellinen junaliikenne
 - SCALE UP -hankkeessa yhdessä Valonian kanssa valmistui vuoden vaihteessa alueellisen juna- ja joukkoliikenteen organisaatiomalli- ja kustannustenjakovaihtoehdot -selvitys (Sitowise Oy).
 - Turun tunnin juna -hankeyhtiön ratasuunnitteluyhteistyöhön osallistuminen.
 - Yhdessä Pirkanmaan liiton ja Toijalan radan kuntien kanssa kartoitettiin uusien asemapaikkojen ratalain mukaisen ratasuunnittelun edellyttämät kuntien toimenpiteet. VR mukana valmistelussa selvittämällä taajama- ja IC-junien aikataulurakenteita. Vastaava suunnitelma laaditaan Tku–Uki-radon asemapaikoille (Proxion Oy) .
- Liikennejärjestelmäsuunnitelmien päivitys
 - Ajantasaisuuden arviointi syksyllä 2023 (Linea Oy)
 - Varsinais-Suomen LJS:n päivitys kilpailutettavana konsulttitoimeksiantona 2024
 - Turun kaupunkiseudun LJS:n päivitys osana tulevaa rakennemallityötä 2024–25

Kohti uutta kokonaismaakuntakaavaa

Varsinais-Suomen liiton maankäytön toimintasuunnitelma 2022–25

	2022	2023	2024	2025	2026
MAAKUNTASTRATEGIA	MAAKUNTASUUNNITELMA 2040+ / MAAKUNTAOHJELMA 2022–2025 / TOTEUTUS JA SEURANTA			PÄIVITYS	
MAAKUNTAKAAVOITUS	AJANTASAISUUDEN ARVIOINTI	OAS / MV:N ALOITUSPÄÄTÖS		LUONNOS	EHDOTUS
– ARVIOINTI JA SELVITYKSET	TAAJAMAKEHITYS, MONIPAIKKAISUUS, VIHERRAKENNE, KAUPPA, ENERGIA, LJS, KULTTUURIPERINTÖ, VA / SOS. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI...				
LIIKENNEJÄRJESTELMÄ-SUUNNITTELU	TOTEUTUS JA SEURANTA	ARVIOINTI	PÄIVITYS		
– HANKKEET JA SELVITYKSET	MM. SCALE UP 2021–2025				
TURUN KAUPUNKISEUDUN MAL-SOPIMUS	TOTEUTUS JA SEURANTA 2020–2023		TOTEUTUS JA SEURANTA 2024–2027		
– TKS RAKENNEMALLI	SELVITYKSET	MAL-VALMISTELU	RAKENNEMALLI / KAUPUNKISEUTUSUUNNITELMA / TKS LJS		
MERIALUESUUNNITTELU	eMSP NBSR / MSP-GREEN / Sea2Land -HANKKEET		MSP-EGD MSP 2.0		
ILMASTOTIEKARTTA	LAADINTA	SEURANTA JA JALKAUTUS			

Merialuesuunnittelu

- Varsinais-Suomen liitto on jatkanut rannikonmaakuntien liittojen merialuesuunnitteluyhteistyön koordinaatioliittona.
- Seuraava suunnittelukierros on aloitettu hankeyhteistyöllä.
- Hankkeet tukevat tiedonvaihtoa asiantuntijoiden välillä ja hyvien yhteisten käytäntöjen muodostumista.
 - Rahoitus on saatu kansainväliseen eMSP NBSR-hankkeeseen, jota vetää Alankomaat ja muut partnerimaat ovat Ruotsi, Ahvenanmaa, Saksa, Puola, Tanska, Belgia ja Ranska. Hanke tukee merialuesuunnittelun ensimmäisen kierroksen arviointi- ja seurantatyötä, sekä toisen suunnittelukierroksen tietotarpeita. Hankkeessa tarkastellaan merialuesuunnittelua ilmastonmuutoksen hallinnan ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman näkökulmista.
 - Myönteinen rahoituspäätös saatiin myös MSP-GREEN hankkeelle, jossa tarkastellaan merialuesuunnittelun ja -suunnitelmien sekä EU:n vihreän kehityksen ohjelman välistä suhdetta parhaiden käytäntöjen ja pilotointien avulla. Hankkeen toteutus alkoi marraskuussa 2022.
 - Lisäksi syksyllä varmistui Itämeren alueen Interreg-ohjelman rahoitus Baltic Sea2Land-hankkeelle, jossa toteutetaan rannikkostrategiaa (YM 2022–23) ja merialuesuunnitelmaa. Tavoitteena on rakentaa toimintamalleja, jotka tukevat rannikkoalueiden kestävästä käytöstä ja kehitystä. Kaikkien hankkeiden edellyttämät rekrytoinnit (kolme henkilöä) toteutettiin marraskuussa.
 - Lisäksi osallistuttiin aktiivisesti ympäristöministeriön merituulivoiman vauhdittamista tukevien hankkeiden (4 kpl) valmisteluun.

MERIALUESUUNNITTELUN TILANNEKUVA 2023 – 1/2

- Merialuesuunnitelmien ajantasaisuutta tulee asetuksen mukaan arvioida **vähintään kymmenen vuoden välein**.
- Merialuesuunnittelu on **adaptiivista suunnittelua**, jonka tulee vastata toimintaympäristön muutoksiin. Paraikaa käydään keskusteluja suunnitelman päivitystarpeesta ja -aikataulusta, jotta **suunnitelmalla voidaan vastata muuttuneeseen tilannekuvaan Suomen merialueilla ja laajemminkin Itämerellä**.
- Merialuesuunnittelu on murroskohdassa.
 - Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (2019) velvoittaa EU-maita.
 - Venäjän hyökkäyssodan myötä uusiutuvan energian tuotantotarve ja sen myötä kehityskuva on muuttunut räjähdysmäisesti.
 - Merialueista tulee suojella 30 % (10 % tiukan suojelun piiriin) v. 2030 mennessä, tavoite koskee kaikkia maailman maita. Ennallistamistavoitteet koskevat etenkin rannikkoalueita.
 - Energian- ja ruoantuotannon huoltovarmuus ja omavaraisuus ovat merkittävässä roolissa. Samoin merialueiden turvallisuus mm. meriliikenteen osalta.
 - **EU:ssa merialuesuunnittelu nähdään keskeisenä instrumenttina**, jonka avulla ohjataan merialueiden energian- ja ruoantuotantoa, sekä suojelua. Merialuesuunnittelun tulee **'mahdollistaa'**.
- Suomessa tavoitteena on myös synkronoida suunnittelu ajallisesti ja sisällöllisesti aiempaa paremmin meren- ja vesienhoidon suunnittelun kanssa. **Suunnitelman päivitys tulee tapahtua viimeistään vuonna 2026.**

MERIALUESUUNNITTELUN TILANNEKUVA 2023 – 2/2

- Ympäristöministeriön saamalla erillisrahoituksella tarkennetaan merituulivoiman tilanne- ja kehityskuvaa vuoden 2023 aikana. Tavoitteena on hallittu merituulivoiman kehityskuva.
- Ympäristöministeriön johdolla on päivitetty **Suomen rannikkostrategia**, jossa erityinen huomio on maan ja meren vuorovaikutuksessa ja merialuesuunnitelman toteuttamistoimenpiteiden määrittelyssä sekä skenaarioiden päivityksessä. Kuultavana 15.9.2023 saakka.
- Metsähallituksen **Merialueen luonnonvarasuunnitelma** vuosille 2024-2028 on valmisteilla, luonnos on lausunnoilla 15.9.2023 saakka. Suora linkki merialuesuunnitteluun ja -suunnitelmaan.
- Suunnittelu on jatkunut useissa rannikon maakuntien liittojen yhteisissä merialuesuunnittelun EU-hankkeissa, joissa arvioidaan eri maiden suunnitelmien sisältöä ja vaikuttavuutta sekä kootaan tietoa mm. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteuttamiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.
- **Toinen merialuesuunnittelukierros MSP 2.0 käynnistetään maakuntien liitoissa syksyn 2023 aikana** nyt, kun EMKVR-ohjelman (Euroopan meri-, kalatalous ja vesiviljelyrahaston) rahoitus MSP-EGD-hankkeelle on varmistunut.
- Hallitusohjelman kirjaukset mm. merituulivoiman edistämiseksi – luvitus ja pelisäännöt talousvyöhykkeellä.

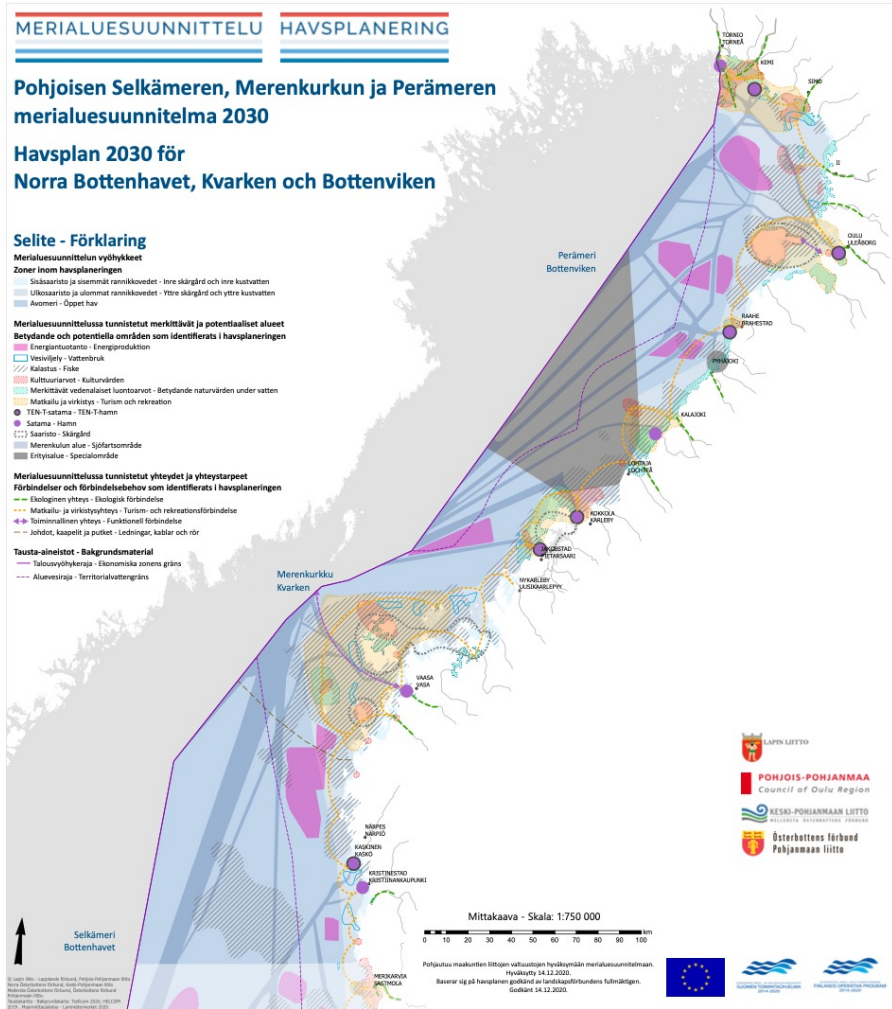
MSP-EGD

Merialuesuunnittelu – Euroopan vihreän kehityksen ohjelma

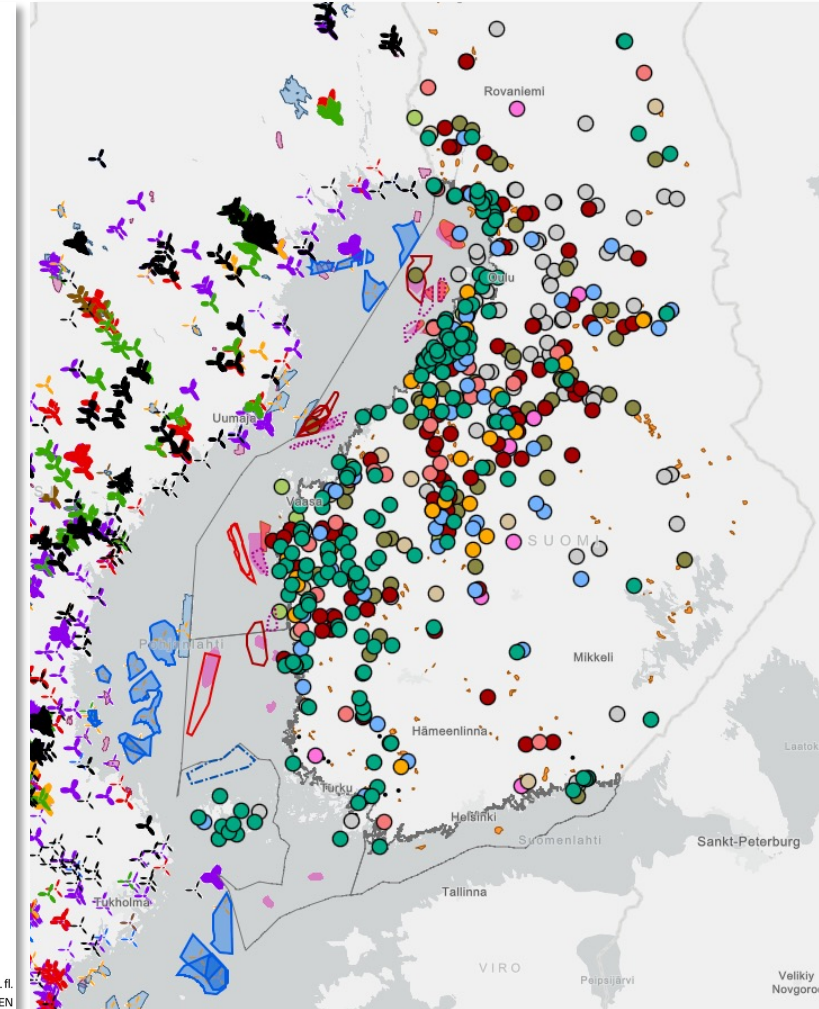
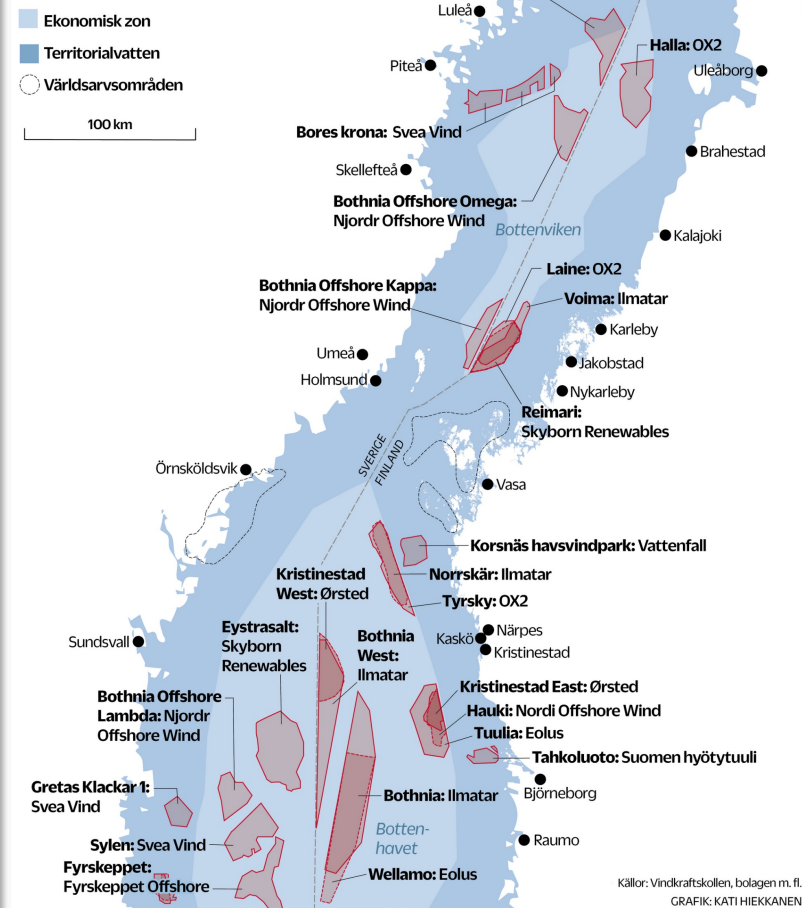
Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto 2021–2027 (EMFAF)

- Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston 2021–2027 (EMKVR) kansallisesta meripolitiikan toimintalinjasta on myönnetty rahoitus MSP-EGD (Merialuesuunnittelu – Euroopan vihreän kehityksen ohjelma) eli **Merialuesuunnittelun tietovarannon sekä adaptiivisen yhteistoiminnallisen suunnittelun vahvistaminen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mahdollistamiseksi -hankkeelle**. Hanke toteuttaa rannikon maakuntien liittojen toisen merialuesuunnittelukierroksen ensimmäisen osion.
- Hankkeen toteutusaikataulu on 30 kk ajalla **1.6.2023–31.12.2025**.
- Hankkeen kokonaisbudjetti on 715 440 euroa. EMKVR meripolitiikan rahoitusosuus on 80 %. Omarahoitusosuus hankkeelle on siten 143 088 euroa, josta vastaavat yhdessä samansuuruisin osuuksin kaikki rannikon maakuntien liitot.
- MSP-EGD-hankkeella varmistetaan merialuesuunnittelun ja -suunnitelmien integroiminen Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoiteasetteluun ja siten yhteiskunnan vihreän siirtymän tukeminen merialuesuunnittelun keinoin.
- Hankkeella tuetaan strategista merellistä turvallisuutta ja kansallista huoltovarmuutta merellisen energiantuotannon, merellisen ruoantuotannon sekä meriliikenteen osalta, ja vahvistetaan tietopohjaa ja osaamispääomaa erityisesti meriluonnon suojelun ja ennallistamisen, sekä ilmastonmuutoksen osalta merialuesuunnittelun roolin tunnistamiseksi ja vahvistamiseksi kansallisissa tavoitteissa.
- Hankkeessa toteutetaan voimassa olevan Suomen Merialuesuunnitelma 2030 seuranta- ja arviointityö ja tuetaan adaptiivisen hallinnan integrointia luontevaksi ja kiinteäksi osaksi merialuesuunnittelua.
- Hankkeessa kerätään kattavasti tietoa merellisistä sektoreista ja meriympäristöstä, ja analysoidaan sitä merialuesuunnittelun mittakaavaan sopivaksi. Vahvistettava tieto- ja osaamispääoma sekä jaettu ymmärrys kehityskuvasta ja sen vaatimista toimenpiteistä tarjoavat tietoa merialuesuunnittelun lisäksi myös maakuntakaavoitukseen ja yksityiskohtaisempaan maankäytön suunnitteluun, sekä aluekehityshankkeiden, merialueen luonnonvarasuunnitelmien ja muiden merellisten sektoreiden sekä meriympäristön hoito- ja käyttösuunnitelmien tavoitteiden ja toimenpiteiden asettamiseen.

MERITUULIVOIMAN TILANNEKUVA

Planer för havsvindparker i Bottenhavet och Bottenviken

Vasabladet 12.2.2023: Rena guldruschen till vinden i viken

[Merituulivoiman tilannekuva](#)

Ympäristöministeriön merituulivoiman vihreän siirtymän hankkeet merialuesuunnittelussa 2023

- MeriTV: Merituulivoimatuotannon potentiaalisten alueiden selvittäminen päivitettyillä ja uusilla tiedoilla
 - Merituulivoimatuotannon potentiaalisten alueiden päivittäminen mm. ekosysteemipalvelujen arvoalueet ml. kulttuuripalvelut (ESPA), GEMMAat (geologisesti merkittävät alueet), ilmastonmuutokselle resilientit bright spot -alueet ja lajiston refugia-alueet, näkemäanalyysit
- Merituulivoiman vuorovaikutusfoorumit
 - Alueelliset ja kansalliset työpajat suunnittelijoille, merellisille sidosryhmille ja viranomaisille
 - Sidosryhmäyhteistyömallin rakentaminen 2. suunnittelukierrosta varten
- Merellisen energiatuotannon tilanne- ja kehityskuva
 - Merialuesuunnitelma 2030 skenaario ja markkinaskenaario ml. karttapalvelu, jossa tilallinen ja ajallinen tarkastelu syntyvistä paineista ja konflikteista, kuten ennakoitavat sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset
- Merialuesuunnittelun vaikuttavuuden ja toimivuuden arviointi sekä merialuesuunnitelmaan sitoutumisen tehostaminen

MSP 2.0 aikataulu

